

P I N T É R L A J O S

„ÉVEISZÁMA ÖTVEN”

Sorszám:

260

SCHÉNER MIHÁLY

PINTÉR LAJOS

A könyv megjelenését támogatták:

Bács-Kiskun Megye Önkormányzata

Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata

Magyarországi Volksbank Rt.

Tartalom:

Pintér Lajos József Attila-díjas költő versei, prózái

Schéner Mihály Kossuth-díjas festő képei, grafikái

Tandori Dezső Kossuth-díjas költő írása, versei

Előszó: Rajtmár István

ISBN 963 206 914 5

Kiadja a Ziccer Bt. Kecskemét

Felelős kiadó: Rajtmárné Boncz Gyöngyi

Szerkesztette: Rajtmár István

Fotó: Róka László

Nyomdai előkészítés: Írisz Repro Stúdió Kft.

Nyomás: Print 2000 Nyomda, Kecskemét

Megjelent 6 (B/5) ív terjedelemben.

Készült 1000 példányban, ebből 500 db sorszámozott.

Előszó

Barátság. Az emberi kapcsolatok egyik legszebbike, talán a szerelem előzi meg, mert a szeretet már – értelemszerűen – benne van. Barátság, ahogy egy Pintér-vers címeként szerepelne: *barátschág*, esetleg *frendsíp*.

S miként vinné vászonra e nemes emberi érzést Schéner Mihály? Ezen nem érdemes hosszan meditálni, az ő képeiben felfedezhető. Ott van a cipőcskében, amikor a barátai lábbeleijét festette le, s állított ki belőlük vagy százötvenet, de ott van a mézeskalácsokban, a toborzóknak, Szent István-képekben, de még a csendéleteiben is.

Van-e csodálkoznivaló, hogy a két művészt örökérvényű és meglazíthatatlan barátság fűzi össze évtizedek óta? Nem állít akadályt kapcsolatuk elé a köztük lévő harminc év különbség sem: Pintér most ötven, Schéner a minap múlt nyolcvan. Mindketten őszinte csodálói egymás művészetének.

Erről személyesen is meggyőződhettem a kecskeméti Volksbank Kiállítóteremben megrendezett Schéner-kiállításon, amelyet ki más nyithatott volna meg, mint Pintér Lajos, a Meseházi költőbarát. Ekkor fogalmazódott meg bennem a költő ötvenedik születésnapjára megjelenő könyv gondolata. S mert a jó barát drágább az aranyból, tartja a mondás, kinek a képei illusztrálhatnának egy Pintér-könyvet? Csakis a Schéneré.

A könyv megjelent. Köszönet érte a támogatóknak! Bízom benne, hogy sok-sok Pintér-Schéner barát és művészetkedvelő könyvespolcára felkerül.

Barátsággal ajánlom mindenkinek!

Görög borzók, 80×60 cm, olaj-farost, magántulajdon

Ad infinitum

Sch. M. Mester köszöntése

Pintér Lajos:

évei száma ötven.

Az ember szíve döbben,
az ember szíve romban,
pezsgőspohár robban.

Schéner Mihály:

évei száma nyolcvan.

Az ember szíve döbben,
az ember szíve dobban,
pezsgőspohár koccan.

Mihály, tagadjuk le,

hogy mennyi,

Te nyolcéves, én

ötéves,

két gyerek, milyen édes.

Annyinak látsszunk!

És játsszunk,

játsszunk,

játsszunk!

Surránók, 40×50 cm, olaj-farost, magántulajdon

Lyukas cipő, fellegjáró

*„Kérlek, küldj el egy pár
cipődet, szeretném lefesteni”
(Schéner Mihály leveléből)*

Miska bátyám nagy varázsló,
ördögökkel parolázó,
angyalokkal cicelléző,
Miska bátyám nagy varázsló,
udvaribolond, ki király-
finál nagyobb kunaszt csinál:
balfelől hoz veszett kutyát,
abból készíthetni dudát,
jobbfelől meg csacsifogat
várja, annak is ő a gazdája,
kikocsizik mint uraság,
szüzet, kurvát, dilettánst és
zsenit, okost, lángészt,
kocsikáztat hülyéket és okosokat.
Miska bátyám, ezt a cipőt
küldöm neked szeretettel,
apám benne eltemettem,
sírtam, mert az árvák sírnak,
mégsem nyílik meg az égbolt,
a márvány ég mégsem hasad,

Miska bátyám, ezt a cipőt
küldöm neked szeretettel,
fiaim mikor születtek,
ebben a vacak cipőben
kockakövön ott vacogtam,
olyan voltam, mint egy örült,
örültem az új életnek.

Miska bátyám, ezt a cipőt
küldöm neked szeretettel,
ez a bordó lyukas cipő
olyan, mint egy lyukas hordó,
megvénült benne, ki hordta.

Bár csak félig tiport végig
rajta tatár, török horda.

Miska bátyám, ezt a cipőt
küldöm neked szeretettel,

ez a cipő kertész cipő,
földet vágó, ágyást ásó,
ebben a cipőben, Mihály,
fát ültettem, aranyágot,
fűzfaágot, akácvesszőt,
törte a tenyerem ásó.
Miska bátyám, ez a cipő
lyukas cipő, fellegjáró,
éjszaka, mikor már csendes
lakótelep, bányászváros,
rózsadomb és szemétdomb-táj,
strici se jár, rendőr se jár,
kuldus se jár, kukás se jár,
polgár se jár, mester se jár,
akkor ebben a cipőben
én járok a radarok közt,
én járok a magas égen,
én járok a szmogos égen,
ez a cipő fellegjáró,
ahol lépek, lyukat rugok:
s ott ragyognak a csillagok.
Kedves bátyám, oly éjszaka,
ahol lépek, lyukat rugok,
s nem ragyog ott egy csillag sem.

Mézeskalács, 60×80 cm, olaj-farost, magántulajdon

Bettyárdall.

*Schéner Mihálynak, s minden
betyárnak*

Was ist: matyar? Mi az magyar?
Cigány egy nép, lira, gedicht.
Gulas, tsikós, Széch'nyi álma,
ájnmál nach rechts, ájnmál nach links.

Ruzsa Sándor a vezére, Gondi Mondol
kocsmájából Kosút Lajos hada várta,
csikót lopni, távolságot, szabadságot,
ájnmál hahó, ájnmál hóha, másszor vágta.

Tombácz Anti, Czakó Miska, Túri-Kiss
hírös bettyárok, hajuk barna, hajuk deres,
rejtekező helyük csárda, egyszer nádas palotája,
másszor pandur parolája, másszor tömlöc, másszor deres.

Az Aafődön, Bugacz pusztán Bogár Imre
jó legény volt, kifordított pásztorsuba,
borjúsájú gatyá rajta. Ha fölébredt:
állj meg, kutya. Hogyha aludt: álma buba.

Schéner Miska hírös betyár, hej, hírös
pingáló betyár, színek, formák szegénylegénye.
Was ist Schéner? Was ist betyár? Annyi szégyen,
annyi érdem, Mihály bátyám, vásznad fogytán, fessd az égre.

Es ist magyar. Esz iszt bettyár. Esz iszt érdem,
esz iszt szégyen. Ki formák szegénylegénye,
esz iszt dihter, esz iszt künsztler:
vásznad fogytán fess az égre!

Bugac

variáció

munkám volt *tenger*
puszta tenyerem nézem
mondatok mondatok
egyik
a végtelent jelenti
a másik semmi
pedig a kettő
oly közel
pedig a *tenger*
puszta tér
a *puszta*
tenger láthatár

Bettyártabló 2001, grafika

Schéner Mihály betyárvilága

A 80 éves Mester köszöntése

Hadd mondok el néhány előzményt, amelynek összefoglaló neve: Véletlen.

A Kiskun Múzeumban korábban azért jártam, mert az ott kapható Holló László monográfiát kívántam megvásárolni. Holló László festőművész Kiskunfélegyháza szülötte, emlékkiállítása is van a Múzeumban.

A monográfiát megvettem, de ugyanakkor kezembe akadt az intézmény kiadványa, a *Betyárok a Kiskunságban* című könyv is. A könyvet magammal vittem, de olvasása közben eszembe jutott Schéner Mihály, aki évtizedekkel korábban nagyszámú és jeles sorozatot készített e tárgykörben. Fájó szívvel, de baráti ajándékuul továbbküldtem Neki a könyvet.

Talán két hét telt el, amikor egyszercsak telefonált, s azonnal közölte, úgy felkavart a küldött betyáranyag, hogy azóta is betyárképeket festek, teljesen körülvesznek a műteremben, mondotta, vagy negyvenet vázoltam fel.

Nagyon drukoltam Schénernek, s azt kértem, a készülő anyagot tartsa egyben, rendezzünk belőle az anyagot bemutató kiállítást. Ez meg is történt, s a kiállítást visszavittük az ihlető forráshoz, Kiskunfélegyházára, a Múzeumba, amely megannyi tárgyi emléket őriz az alföldi betyáréletről. Magam is szorgalmasabb lettem, és Schénernek újabb dokumentumokat küldtem, betyarábrázolásokat, csikófejes citera ábrázolásokat, amikor megtudtam, hogy egyik készülő képen a mulatozó betyárokat citera (tambura) kíséri.

Hadd mondok el előljáróban, ezek a történetek, ezek a tárgyi emlékek a festőnek nem a szemét és a kezét ihlették meg, hanem a szívét. Elmondhatom, hogy szinte semmit nem használt fel a könyv anyagából, és az általam küldött dokumentumokból.

Képben szinte mindent újrateremtett, a betyárvilág dokumentumai csak ihlető erőként kellettek neki. Az illusztráció mint mozzanat teljesen hiányzik ebből a képegyüttesből, az összegző mozzanat a művészi teremtmény és újrateremtő erő.

Érdekesség még, hogy időközben én is önéletrajzi munkába kezdtem *tört/én/elem* címmel, s kutatásaim közben derült ki, ennek írásos emlékeire

bukkantam, hogy szépnagyapám maga is betyár volt a csongrádi vidéken. Túri-Kiss nevű, akit ötödmagával 1853. március 19-én akasztottak.

Rá száz évre, 1953. március 20-án születtem.

A történetet megírtam a festőnek, ihlesse e mozzanat is, s jeleztem neki, a betyárokkal együtt még a nekik muzsikáló tamburást is felakasztották. Hozzátettem, mi, ártatlan művészek sem maradunk ki soha a végelszámolásból. Innen a tamburás betyár motívum, amely itt-ott hozzákapcsolódik képei világához.

És egy-egy képen Schéner Mihály betyár-arca, hiszen Ő a mai „betyár”, e betyárvilág újraálmódója, s a magam betyárarca, aki betyárok szép-unokája vagyok, ezért (is) tűnik föl egyszer-egyszer.

Csak néhány képet emelnék ki jellemzésül. Egyik egy betyártabló, tollrajz, bal felső sarkában Schéner önportréja, jobb alsó sarkában az én fotómontázsom. Nézem a fent említett betyárkönyv néhány portréfotóját. Jól mutatják, hogy Schéner a jellegzetes betyárarcoakat tisztelgésül újrarajzolta, Csonka Ferencét, Veszélka Imrét, Kecskés Istenes Gergelyét. Ez volt munkájának kiinduló mozzanata, az újrarajzó/reprodukáló múltidézés.

Egyetlen képére találtam még, melynek közvetlen tárgyi előzménye van. E tárgyi előzmény Fél Edit-Hofer Tamás könyvében közölt ábra: *Betyár és pandúr harca*, Király Zsiga juhász, népi faragó munkája, Vas megyéből, 1840-ből. E tükrös fedélen díszes, romantizált az ábrázolás: cifraszűrben lévő betyár előtt térdet hajtó pandúr imádkozik az életéért. Mint ahogy dalokban-balladákban, a nép e faragáson is a betyár pártját fogja, s őt ábrázolja mesei túlzással. A valóságban a díszletek „dísztelenebbek” voltak, a helyzetek dicstelenebbek.

De ebből a tükrös rajzból Schéner nagyívű kompozíciót készített.

Egyrészt a Pandúr a betyárok kezén című tűzzománcot, amely kompozíciójában idézi a tükrös ábrázolását, hozzáteszem, lényeges eltérésekkel. Másrészt egyik főművét, a *Pandúrok a betyár kezén* című festményt.

E festmény megőrzi a tükrös betyárfigurájának formáját, néprajzi hitelességgel cifraszűrét. De győzelmét az irrealitásba emeli, nem egy, hanem ahogy számolom, körötte kilenc pandúr könyörög az életéért, az egész pandúrvilág. A betyár figurája konkrét, a kilenc pandúr apró és ábrázolásában elnagyolt. Körformában helyezkednek el a könyörgő pandúrok, ez teremt lendületet a képnek, s abszurdításának teljességét az adja,

hogy még a betyár pisztolycsövén is áll egy apró pandúr. S itt jelentkezik a festő hűtlen hűsége, festményének bátorsága messze túlmutat a tükrös ábrázolásának népi naivitásán, eszményítő realizmusán.

A festmény irreális és szürreális.

Három képről szólnék még, címszavakban. A Betyárok című az én tört/én/elem című kutatásom festménye. Erre került rá a betyároknak citerázó művészbetyár. De nincs csikófejesre faragott citerája, szinte lemarad a festményről. Érdekes kontrapunktként, pedig ő a főhős. E kép szerkesztési bravúrja épp ez, hogy legfontosabb szereplője kapja a legkisebb festői szerepet. Elnagyoltak a lovak, ők is aprók túlnagyított betyárjaik alatt. S a bal szélső figura Rózsa Sándor-i arc, de itt már távol az előbb említett betyárarajzolás realizmusa. A kép bal alsó sarkának díszessége éles kontrasztot teremt a történet és a kép felső részének balladás komorságával szemben.

Huszárok legyőzik Napóleont, ez a festmény is főmű. Körszerű kompozíciója az előző betyárkép mozgalmasságát idézi. A felső sor apró lovai, lovasai mintha régi barlangrajzok ábrázolásai lennének. Ezeken a legnagyobb fokú az absztrakció. S a történelem itt is mesei, mint a betyárábrázolásokban.

Központi műve a *Kossuth Lajos és a betyárok* című kollázs. Tematikai és műfaji gazdagságáról kötetnyit lehetne írni, van festett, rajzolt, fénymásolt, színezett, kollázsolt stb. felülete, és története a betyárvilágtól máig ível. Az alföldi betyárvilágtól az amerikai Kossuthig, és a mai amerikai kultúráig. A kép felső rétegében a mai Hollywood világol, felső sarkában a mai betyárvilág, maffiavilág kavargó, s a kép jobb alsó sarkának sötét forgataga idézi azt a József Attila-i pokol tisztaságot, ahonnan kavargó, értékválságos világunk netán megtisztulhat.

Itt már szó sincs betyárábrázolásról. Itt már értékválságról, értékzavarról van szó. És a festő figyelmeztetéséről, hogy erkölcsi, esztétikai megújulásra, megtisztulásra van szükség. S e megtisztulás hátha történelmünk és népi kultúránk példái alapján is történik.

Ezek azok az apró mozzanatok, melyek valamennyi képben a bartóki-ság, kodályi eszmény jegyeit mutatják. E képek úgy modernek, hogy mernek a hagyományból építkezni. De a hagyományt nem kezelik nehéz örökségként, hanem ihlető erőként.

S ha belegondolok: nincsenek is Véletlenek.

Virágok születésnapomon 2002. január 9., 80×60 cm, olaj-farost, magántulajdon

Virágvasárnap

*Kedves Mihály,
köszönet csendéleteidért,
hisz oly kevés a csend,
oly kevés a élet,
köszönet virágaidért,
hisz oly virágtalan a
világ.*

Mennyit lóttam, mennyit
futottam, és sohase
mondhattam az ottra,
hogy itt van, futottam,
és oly kevésre futotta,
csak vetettem,
sohase vétettem, de
soha is arattam,
izzik a betonpallat alattam,
pedig azért vagyok,
hogy virág nőjön
a szemeimben.

Tulipán, nárcisz, jácint,
tulipán, nárcisz, jácint.

Napraforgók gyümölcsökkel, 80×60 cm, olaj-farost, magántulajdon

Lásd, a szívem játszik
mint játszik
a semmiben Isten,
és csak abból látszik,
hogyan van, mert megver,
és csak abból látszik,
hogyan nincs, mert kincs.
Lehunyor szemem: látom,
kinyitom szemem,
csak szivárvány,
játszik színei alatt
a szívem árva.
A világban járva
nem járva
dőlt le, de árva.
Pedig azért vagyok,
hogy virág nőjön
a szememben.
Tulipán, nárcisz, jácint.
Tulipán, nárcisz, jácint.

Szent István és népe, 60×80 cm, olaj-farost, magántulajdon

Ujjévi versch

Schéner, ha
Mihály
lenne,
király lenne.
Ha Sándor
lenne,
csavargó lenne,
a puszta ég
ráesteledne,
vándor lenne.
Ha Pál
lenne,
na, mi lenne,
pipálna,
ha Péter lenne,
páter lenne,
ha Benedek lenne,
emberek,
bízna bennetek.
Ha András lenne,
kondás lenne,
hazahívna a
harangkongás,
ha Máté lenne,

étele
málé lenne,
de ha leány lenne,
Sára lenne,
nyakába'
lila a sála,
guggolva
pisálna.

Pintér, ha
Mihály
lenne,
mi háj lenne,
kövér lenne.
Ha Sándor
lenne,
napestig csak
lányok körül
sündörögne,
sündör lenne,
söndör lenne.
Ha Viktor
lenne,
piktor lenne,
szobafestő,
hirdetné, hogy
giccset fest ő.

Ha Lajos lenne,
akkor is
csak festő
lenne,
de már művész,
gatyájában
lágymojás,
kobakjában
látomás,
füle-farka
olajos.
De ha leány
lenne,
folyópartra
menne,
tükrében magára
lesne.
Ha lány lenne,
Sára lenne,
nyakába'
ezüst-szín
sála,
guggolva
pisálna.

Szent István, Ópusztaszer 1997, 76×51 cm, olaj-farost, magántulajdon

István király verses históriája

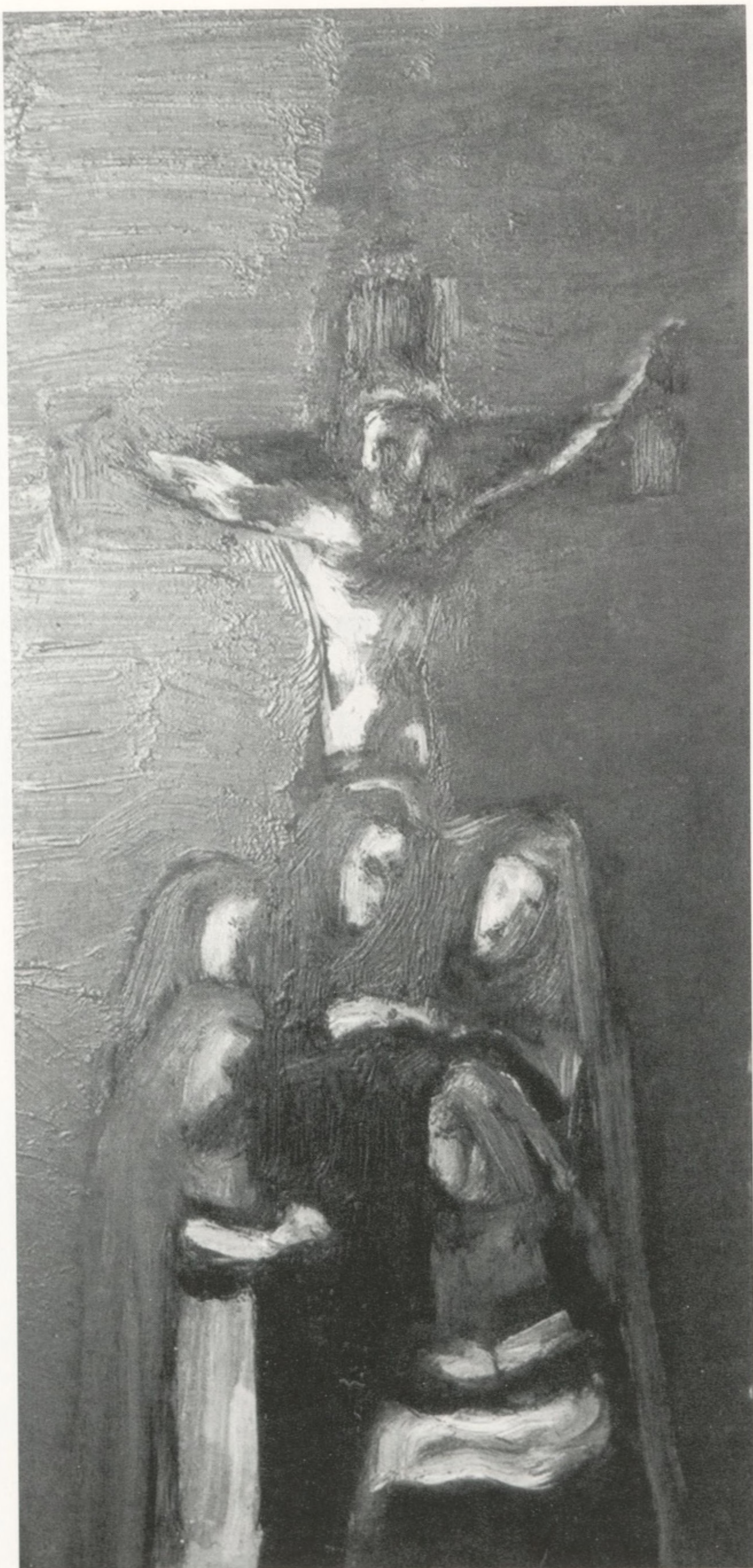
OFFICIUM S. STEPHANI REGIS HUNGARIAE

*Minden ország örvendezett,
elnyervén patrónusát,
és e nagy-jóért szerfelett
áldotta Úr-Krisztusát.
Épp csak Pannonia népe
nem találta támaszát...*

Ím eljött az áldott új nap:
zengő üdvös ünnepe
szent királyunk-Istvánunknak!
Míg tart a világ heve,
örvendjen, ki őáltala
lőn Urunk örököse.

Ím eljött az átkos új nap:
bűzös, бүdös ünnepe,
álszent király annyi tört ránk,
mint a világ krátere,
görnyedjen, ki őáltaluk
lőn a földnek négere.

Ím eljött a nap, a régi:
elfagyott a vetemény,
ím a gyászunk ezredvégi,
nincs remény és nincs remény-
az maradt, mi volt az ember
csak Sárkányfog-Vetemény.

Asszonyok siratása 2001, 76×41 cm, olaj-farost, magántulajdon

Ím, eljött a napunk, újult,
Géza szent fejedelem
halott szíven tiprat török,
s nincs Isten, nincs kegyelem,
tiprat tatár, kínunk örök
dajkáljuk, mint gyermeket.

Ím eljött a nap, az égi:
rásüt ágra, bogárra,
sugarát oly bőven méri,
aranypénz a sugára:
fénylő bánat ráfűzven már
a világ ág-bogára.

Ím eljön a Hold, az áldott,
zárja ránk az ég-boltot:
a Hold is csak rozsdás vaspánt,
csillag lészen rozsdás vas-szög,
nem szökhet ki semmi fény:
üvöltöd, hogy nincs remény.

Minden ország örvendezzen,
elnyervén patrónusát,
és a nagy-jóért szerfelett
áldja majd Úr-Krisztusát.
Mikor Pannónia végre
megtalálja támaszát.

2000 bir 3000 be rohamunk
" de hova! 2

Jövőkép

Van egy igen kedves grafikám, Ő rajzolta, Schéner Mihály. Nem tudom, hogy nekem küldött leveléhez mikor csatolta, 1999 szilveszterén-e, vagy 2000 szilveszterén? Nem tudom, hogy az Ő időszámításának mikor volt az „ezredfordulója”. De azt tudom, hogy ezredfordulói rajz. Elmesélem, egy kétfejű, kétarcú ember-állat-férfi-nő torzalak néz a világba, sőt óriási nyelvét mereszti. Ez egy festőnkre jellemző egyszerre borzasztó és játékos szörnyalak, antropomorf figura. Rajta ül, lovagol egy kutyán? Vagy Ő maga is része ennek az alatta lévő szintén összetett állatfigurának, mely részben ugató kutya, részben bagzó kecske? Ezt sem tudjuk, ezt sem látjuk pontosan. És ott látjuk legalant Schéner emberi arcát is, odafeszítve a földhöz; ott az ember isteni arca, magunk között szólván, a kutya faszánál. Engedjétek meg, hogy idemásoljam a rajzot.

Tessék, ti is értelmezzétek. Nem is figurája miatt tartom érdekesnek, hanem hozzáírt üzenete miatt, ezredfordulós üzenete miatt. Betűhíven idemásolom: „2000ből 3000-be rohanunk, de hova?”

Valójában, jövőképünk hiányzik. A válasz hiányzik arra a kérdésre, rohanunk - de hova!?

Lehet, hogy kalligrafikus része fontosabb is végül e rajznak, mint figurális része.

Remélem, nem vesztébe rohan e 21. századi emberiség. Egyelőre talán nem is rohan, hanem mint hátára fordult bogár kapál - égre fordult lábaival kalimpál, mint egy hátára fordított szarvasbogár vagy katicabogár.

Toborzó, 80×60 cm, olaj-farost, magántulajdon

az angyal szárnysubhogása

séneriáda

mihály
rajzolt
babát
festett
bakát
festett
huszárt
festett
betyárt
s most
fölragyog
a baráti kör
- pedig nem is
családi kör -
schéner
mihály
ajándékoz
se nem
babát
festett
bakát
ajándéka
kossuth-kabát

büszkén
vesszük
büszkén
hordjuk
parázslunk
az ősök
üszkén
nem ér
semmit
az a kabát
aki hordja
ha nem vitéz
szív vitéze
pusztulással
ha nem vitáz
szíveket a
kabát alá!

✱

az égbolton
égi bál van
nem angyalok
suhanása
angyalszárnyak
ívelése
zuhanása
az égbolton
égi bál van

ördögök
dobbantása
rikkantása
ördögösök
lázáda
egyik ördög
fölfeszül a
szivárványra
ki adott jelt
földi jelet
égi jelet
pusztulásra
pusztításra

✱

schéner
mihály
rajzolt
babát
festett
bakát
festett
huszárt
festett
betyárt
festett
földet mely
megőszült

festett
cigányt ki
megőrült
babáját
bájolja
ördög
bakát huszárt
vert seregként
üldözik az
ördögösök
betyárját
épp most akasztják
akasztják a
rabló betyárt

akasztják
ki neki végül
citeráján
tamburáján
angyalszárnyan
virradatig
csak muzsikált
mennyi ember
mind üresség
mi kell ahhoz
hogy kitessék
mennyi szólam
mind üresség
mi kell hozzá
hogy kitessék

életet a
halál elé
életet a
halál ellen
nem lesz elég
az a kabát
szíveket a
kabát alá
szíveket
a kabát alá!

Velencei bohóc, 43×43 cm, olaj-farost, magántulajdon

Tandori Dezső

Pintér-Schéner,

Schéner-Pintér

Boldogok vagyunk, szerény gazdagok, ha mestereink vannak. De ez szétsugárzik: én is boldog vagyok, hogy Pintér Lajos mestere sok mindenben Schéner Mihály.

Ám ennél is jön több: borzongatóan jó, ha egy festői-figuratív pálya mind tovább és tovább teljesedik.

És közben nem múlnak-vesznek a „betyárkodások”, a rikiki-szép színek nem fakulnak, sőt. A változgató formavilág visszakanyarodik Schéner Mihálynál az „eredetekhez” ... és Pintér Lajossal ugyanúgy játszik Valaki-Valami, ahogy Kormos Istvánról tudjuk, az ő egyik - közeli? távoli? - nagy mesterétől azt hallhatta, hogy vele valaki játszik. Emlékezetem szerint „Fiam”-nak szólította őt a Mester.

Mert hogy egy fém hőmérőtokba homokot méregetett, aztán a hazafelé ballagó tehenek átlépkedtek fölötte, nem taposták el.

Játszik valaki Pintérrel, mert a „fehéringes folyók”-ból nála az lesz, hogy „fehéringes foglyok”, és a fehér színre ugyanúgy csordul ki a képzeletbeli vér, ahogy az illik.

Az Alapokon megjelenik a Szín.

Schéner, persze, az emlékek, az eredet, a szivárvány-népek minden színeiben (sic!) foglya volt. Rossz viccel: sosem volt nála szikes még a fehérség sem.

A színek nagymestere, olvashatjuk Schéner Mihály tárlatának kísérőfüzetében.

De ha Pintér verseit olvasom, még több „jön ki”. A versolvasó közönség, közösség számára.

Ha meg magam nézem Schéner képeit, mulatságos dolgokra

Véence karneváli önarckép, 80×60 cm, olaj-farost, magántulajdon

bukkanok. Velencei karneváli önarcképre majdnem-betyáros szerelésben, bár hát az a kalap komoly-komoly-komoly. Ahogy Pintér szólítja fel: játsszunk, játsszunk... s ad infinitum.

Pintér Lajos szépnagyapja maga is betyár volt - de hát ezt elolvashatjuk.

Schéner Mihály betyárkodva teszi magát önmaga ősévé, amikor Van Gogh-ra, Cézanne-ra „viccel rá”, még Matisse-ra, Marouet-ra is, és nekem elszorul a szívem! Ugyanúgy használja mai költő Petrarca szonett-formáját, fűz koszorút (még meg kéne csinálni) stanzákból, s nem csupán Byront és ködös társait, de Arany Jánosunkat is idézve.

Mindig a „lássuk, Úristen, mire megyünk ketten” festője Schéner Mihály. S Pintér Lajos nem csupán jó tanítványa, de - eredeteiből hozza anyagát, sok formáját, ellenben tanulja Schénertől is a formálás művészetét.

Napraforgók, mint a Félfülű Mester... és bohócok, mintha Klee rázta volna meg a kockapoharat. Mintha az egyiptomi hieroglifák is „mézeskalácsba” mennének át.

Nem szólok a kunbajszú figurákról, akik mintha „Gézáné Úr” képen kártyáznának, holott nem kártyáznak, meg mások is.

A legjobban egy Három figura című Schéner-főmű izgat fel.

Mi van itt jelen! A zsákvászonyszerű alap, a szétszálkázott alakzatok, a tekintetekben sanyarú mélabú és-és-és nagy kópéság. A Király a legmézeskalácsabb (ha igaz), de talán csak hogy Schénert mindenben folytassa ez a mű is.

A tréfás Schéner Mihályt, akinek fapofa figurái múzeumba illő pontossággal (is) idéznek régi korokat. A jó értelemben felelős művésze, aki tartozik valakikhez, valamihez, szintén a szó jó használhatósága szerint.

Schéner Mihály újabb munkássága, mondom, azt nem tudom csupán, velencei vagy santorini falakhoz vágott-e, avagy kószáltam vele egyet provanszál tájakon, ahonnét őseinknek állítólag nem kellett volna visszajönnie.

Cannes-i strand 1965, 60×80 cm, olaj-farost, magántulajdon

Ott egye (most már) a fene.

Az én őseim is itt bóklásztak nyájaikkal, feladataikkal és szabadságukkal a Duna-Tisza közén, mit tudom én, Kecskemét és Belgrád közt. Kólóztak a szerb király udvarában. Nahát.

Pintér - jólesően - nekem írt versében megkérdi: mi a vagy-vagy és mi a sors, meg hogy egyáltalán mi a kérdés:

NEM KÉRDÉS, MI A KÉRDÉS!

Ezt felelem, netán a spanyolviaszt feltalálva.

Schéner cannes-i strandját, a viaduktos képet is hosszan csodálom. Aztán észbe kapok, van itt nekem matéria más is, még ha - illendőségből - egyelőre Pintér Lajos egy-az-egybe Schéner-szövegét nem olvasom is tovább, csak tallózok (lásd akasztott betyárszépapa) sorai közt.

Van ám mit olvasnom. Itt van Pintér Lajos oly jellemző című megcsikordított, kópés-fájós című kötete: a *Virágnézetünk alapjai*. Schéner-illusztrációmhoz viszont egyszerűen nem tudok színeket.

Pintér remek érzékkel választotta „Virágnézetünk” borítójául a *Három figura* címűt. Mert hogy Kondor is előjön a kötetben, Samu Urunk, méghozzá ablakokon át.

Ezek a vágásokon keresztül pedig annyi minden látszik. Például, hogy itt

„áll egy ember

áll magában

itt áll

a tükör előtt

századvég

ezredvég

ír sír”

(Pintér Lajos: *levélféle*)

A móka pedig: hogy „magához a gólyához (és. td.) fiaihoz”.
A Bettyárdall.: (sic) meg egyenest Schéner Mihálynak ajánlódik.
Így kezdődik:

„Was ist: matyar? Mi a magyar?

Cigány egy nép, lira, gedicht.

Gulas, tsikós, Széch'nyi álma,

ájnmal nach rechts, ájnmal nach links”.

Érdemes elolvasni. Ahogy az egész „Virágnézetünk” - könyvet is.

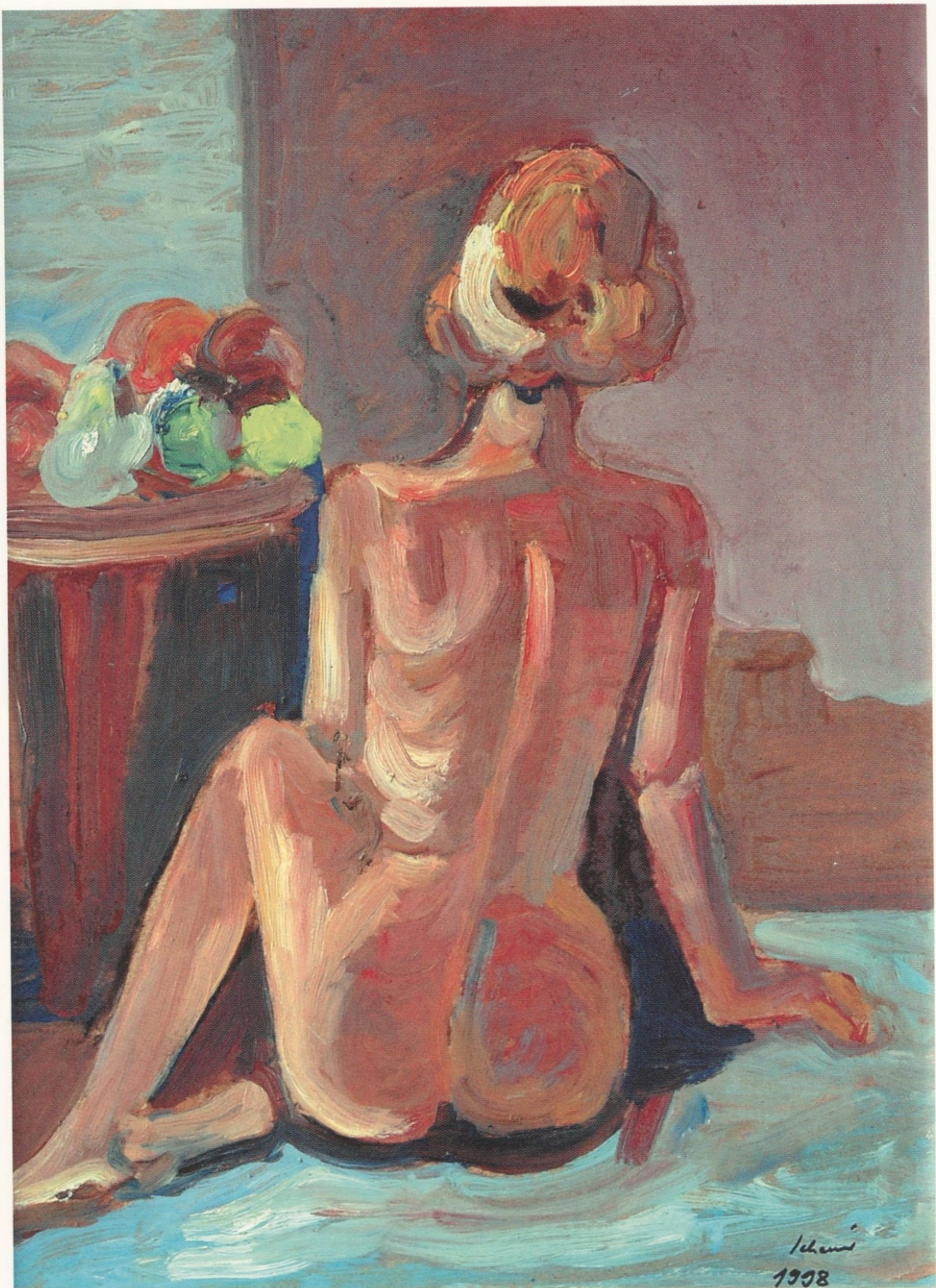
Schéner itt, Pintér tollán, oda kerül, ahová való, ami a helye.

Nagy, összefoglaló művész. Nagyon mai. Nagyon (jól) történeti.

Álljon itt két versem, hogy műfajok tolódása (ne) legyen.

Légekékschéner

A légek előtt, melynek színe: minta
és semmi mintha,
ottvalók a ténylegesek,
ott vannak szín-kő rétegek,
házak, hűségesen-valók,
ott - s mégis itt betyárkodók,
narancsba-vett szírom-kör látomások,
és mégis mancsos nap-csodálók,
igen, mintha maga a nap
nyújtaná maga felé e virágokat,
hogyan a bábok, medvék és verebek
Megváltása lehet
minden kicsi nap-éj,
és magába-fordul a szenvedély,
mert a behúzott nyak továbbra is
kizár minden hamis
félrehajlást - eredetével,
így népesül be vicc-cézanne-i part,
így tudjuk, a kártyás mit is akart
kijátszani,
mert valami
a tűz-víz-jég-és-láng világban,
és nagyon egy-fénnyel egyedien, nem csak úgy „általában”,
valami nagyon-nagyon, csupa-csupa Schéner”!

Delikatus akt, 70×50 cm, olaj-farost, magántulajdon

Lásd a végét

Bajszuk vége kunkorul: verset írf!

tintállf, papírf,

indigóllva, mint a gólya,

kelepelést szaporítva,

íme Pinter.

Kint tér,

schéneri és velencei,

a Santora Café nekem eztán S. M. santorini,

s a haj s nyers

k t lkurjant sa egy Lajos-vers.

Ennyit mond csupán a bajuszv g.

H t m g a sz n-szem!

Ha kilökték, ha feketére izzott,

ha történt vele szebb is itt-ott,

s még hogy történt-e! Tudom, érzem,

 rzem, tudom.

 tmegy nk e barnán lebegő viadukt-hídon.

Finom, profán

farsangi fánk,

hogy Pinter t idézzem,

 ll rendelkezésre a k rt yz k érdekében.

K r , t k  sz, na kérem.

Bubi a piros hölgynek magy r z. Ez mind Schéner,

Egy f t ler z. Mit, változtasd meg életed?

Maga volt az a v ltoz s.

 s ha odafönt, ha idelent, ha idef nt, ha odalent,

mindez f nn-lenn ibolyaszagol sos életre-halálra ment!

SCHÉNER MIHÁLY

„ÉVEI SZÁMA NYOLCVAN”